วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ
ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2565

Journal of Economics and Management Strategy
Vol. 9, No. 1, January-June 2022

ปัจจัยที่กำหนดการสมรสในวัยทำงาน

(Understanding Marriage Determinants on Working Age)

ประทุมมา พจนสิทธิ์[1] จงรักษ์ หงษ์งาม[2] และ ธัญมัชฌ สรุงบุญมี[3]

Pratumma Potchanasit[1], Jongrak Hong-Ngam[2], and Tanyamat Srungboonmee[3]

Received: March 25, 2021
Revised: July 11, 2021
Accepted: September 13, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสมรสของวัยทำงานเพื่อสังเคราะห์แนวทางให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและวางแผนการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานในอนาคต พร้อมทั้งกำหนดแนวทางส่งเสริมการสมรสและมีบุตรเพื่อแบ่งเบาภาระการอุ้มชูผู้สูงวัยในอนาคต ในการศึกษาผู้วิจัยได้เก็บตัวอย่างจากวัยทำงานในจังหวัดหนองบัวลำภูทั้งสิ้น 349 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย และทำการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้วยหลักสถิติเชิงพรรณนา พร้อมทั้งหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสมรสด้วยแบบจำลองถดถอยโพรบิท ผลการศึกษาในครั้งนี้ปรากฏว่า ปัจจัยทางด้านการศึกษา เจเนอเรชัน จำนวนพี่น้องในครอบครัว และบุคลิกภาพพื้นฐานของตัวบุคคล ส่งผลต่อการสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: การสมรส วัยทำงาน ปัจจัย แบบจำลองถดถอยโพรบิท

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Master's degree student, Faculty of Economics, Khon Kaen University, E-mail: maze289@gmail.com

[2] รองศาสตราจารย์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Associate Professor, Faculty of Economics, Khon Kaen University, E-mail: jonaka11@hotmail.com

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Corresponding Author, Assistant Professor, Faculty of Economics, Khon Kaen University.
E-mail: drtanyamat@gmail.com

ABSTRACT

This paper was undertaken to explore marriage determinants among the working-age population in order to examine appropriate policy recommendations for relevant authorities to deal with changing labor market in the future. This study was conducted with survey data with 349 individuals we also use the simple sampling method in the collecting data process. To analyze data, descriptive statistics were used to summarize the characteristics of the sample and used the inferential statistic as a probit regression model to indicate the factors influencing the marriage. The empirical results reveal that the "education levels" "generation" "number of siblings" and "personal behavior" affecting marriage for the working-age population with statistically significance.

Keywords: Marriage, Working Age, Determinants, Probit Regression Model

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาโครงสร้างทางประชากรทั่วโลกได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเด่นชัดเนื่องจากอัตราการเปลี่ยนแปลงในช่วงวัยเด็กนั้นลดลงอย่างมีนัยสำคัญ กอปรกับแนวโน้มการครองตัวเป็นโสดมีเพิ่มมากขึ้นในหลายประเทศ หรือแม้แต่ชะลอการสมรสให้ล่าช้าออกไป ส่งผลให้อัตราการสมรสในหลายประเทศมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง อนึ่ง ปัญหาที่ตามมาในอนาคตอันใกล้ คือ การขาดกำลังแรงงานสู่ตลาด และการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็น อัตราการพึ่งพิงที่เพิ่มขึ้น (Dependency Rate) อัตราหนี้สินครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น (Household Debt) อัตราการบริโภคที่ลดลง (Consumption) และค่าใช้จ่ายทางสวัสดิการทางสังคมแก่ผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น (Elderly Welfare or Support) เป็นต้น (อรุณี ปัญญสวัสสุทธิ์, 2563; Angrist, 2002) ซึ่งเมื่อพิจารณาหลักฐานเชิงประจักษ์จากการพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงของประชากรโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปรากฏว่า การที่ประเทศไทยที่เริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2561 ที่ผ่านมาทำให้สัดส่วนการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มวัยทำงาน (กลุ่มอายุ 20 ถึง 49 ปี) ที่ลดลงอย่างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มวัยใกล้เกษียณ (กลุ่มอายุ 50 ถึง 59 ปี) ซ้ำยังมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2571 โดยแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการเพิ่ม-ลดของประชากรตามช่วงอายุของประเทศไทย

(หน่วย: ล้านคน)

อายุ (ปี)	ปี 2551	ปี 2561	ปี 2571	% เปลี่ยนแปลง 2561	% เปลี่ยนแปลง 2571
0 ถึง 9	9,321	7,717	6,289	-17 %	-19 %
10 ถึง 19	10,246	9,233	7,675	-10 %	-17 %
20 ถึง 29	10,589	10,172	9,780	-4 %	-10 %
30 ถึง 39	10,995	10,494	10,092	-5 %	-4 %
40 ถึง 49	10,500	10,807	10,348	3 %	-4 %

ตารางที่ 1 (ต่อ)

(หน่วย: ล้านคน)

อายุ (ปี)	ปี 2551	ปี 2561	ปี 2571	% เปลี่ยนแปลง 2561	% เปลี่ยนแปลง 2571
50 ถึง 59	7,433	10,067	10,442	35 %	4 %
60 ถึง 69	4,295	6,704	9,267	56 %	38 %
70 ถึง 79	2,370	3,266	5,397	58 %	65 %
มากกว่า 80	730	1,217	1,946	67 %	60 %
รวม	**66,478**	**69,679**	**70,636**		

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560)

จากสถานการณ์ปัจจุบันของฐานประชากรร่วมกับการพยากรณ์ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ชี้ให้เห็นถึงความเปราะบางทางสังคมตลอดจนความมั่นคงของฐานเศรษฐกิจไทยในอนาคต ตัวอย่างเช่น การเพิ่มขึ้นของภาระค่าใช้จ่ายที่รัฐจำเป็นต้องนำมาอัดฉีดในระบบสวัสดิการพื้นฐาน ซึ่งไม่คุ้มค่าต่ออัตราค่าเสียโอกาสของงบประมาณแผ่นดิน เมื่อเทียบกับการลงทุนสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจและพัฒนาประเทศในด้านอื่นๆ (Grossbard, 2015) หากทำการพิจารณาโดยรอบด้านจะเห็นว่ากุญแจสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร คือ การสมรส เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของสถาบันครอบครัวและการสร้างครอบครัว มากไปกว่านั้นสถาบันครอบครัวยังมีบทบาทสำคัญต่อการคงอยู่ของเผ่าพันธุ์มนุษย์ และยังมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนสถาบันอื่นๆ ของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ

อย่างไรก็ตาม ในการตัดสินใจสมรสของมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่ยากในการระบุปัจจัยที่เด่นชัด สืบเนื่องจากบริบทความพลวัตของมนุษย์ในแต่ละท้องที่นั้นมีความแตกต่างกัน (รณกร กิติพชรเดชาธร และ อนงค์นุช เทียนทอง, 2562) ไม่ว่าจะเป็น ศาสนา คติความเชื่อเฉพาะถิ่นฐาน เชื้อชาติ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งนักวิชาการทางด้านพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ในอดีตได้พยายามระบุ และจำกัดความถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการสมรสของตัวบุคคล โดย Becker (1973) พบว่า ปัจจัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสมรสส่วนใหญ่เป็น ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ (Socio-demographic Factors) ซึ่ง ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2550) ได้ขยายความถึงปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ ว่าปัจจัยดังกล่าวเป็นกุญแจสำคัญต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมและการตัดสินใจของตัวบุคคลต่อเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่แตกต่างกัน พร้อมกันนี้ยังมีการศึกษาเชิงประจักษ์อย่างงานของ Retherford et al., (2001) ที่ระบุผลการศึกษาในแนวทางเดียวกัน

หากพิจารณาถึงช่องว่างทางการศึกษาดังกล่าวจะปรากฏความไม่สมเหตุสมผลบางประการในการใช้ตัวแปรบรรยายเพราะในความเป็นจริงแล้ว แม้ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์จะมีอิทธิพลต่อการสมรสของบุคคล ทว่าความเข้ากันได้ของลักษณะบุคลิกภาพบุคคลนั้นอาจมีผลต่อการสมรสมากกว่า (Klangyotee & Hong-ngam, 2016) ตัวอย่างเช่น เป็นคนที่มีบุคลิกใจเย็นหรือใจร้อน หรือแม้แต่เป็นคนที่มีบุคลิกที่คิดมาก เจ้าระเบียบ เหล่านี้ล้วนมีผลต่อความเข้ากันได้ระหว่างบุคคลทั้งสิ้น ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงได้หยิบนำช่องว่างดังกล่าวกลับมาทำการศึกษาใหม่อีกครั้งเพื่อลดทอนและเติมเต็มมิติทางการศึกษาให้รอบด้านยิ่งขึ้น โดยหวังว่าแนวคิดที่ได้จากการสังเคราะห์

ในประเด็นศึกษานี้จะสามารถช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปร่วมกำหนดแนวทางเพื่อส่งเสริมและวางแผนการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในอนาคต พร้อมทั้งกำหนดแนวทางส่งเสริมการสมรสและมีบุตรเพื่อแบ่งเบาภาระการอุ้มชูผู้สูงวัยในอนาคต

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสมรสของวัยทำงานในจังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการสมรสของวัยทำงานเพื่อสร้างครอบครัวในอนาคต

แนวคิดและทฤษฎี

ประชากรศาสตร์กับการศึกษาพฤติกรรมเชิงสำรวจ

กระบวนการศึกษาเชิงสำรวจทางด้านพฤติกรรมในหลายกรณีมักนำเอาลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง มาควบรวมเข้ากับผลการศึกษาเพื่อสะท้อนถึงลักษณะแนวโน้มพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้น อาจกล่าวได้กว่าประชากรศาสตร์นั้นเป็นตัวชี้วัดและคัดกรองกลุ่มตัวอย่างที่ค่อนข้างมีความเป็นสากล เพราะสามารถระบุได้ถึงข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพได้ในเวลาเดียวกัน (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2550) โดยทั่วไปแล้วลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ปรากฏในการศึกษาเชิงวิชาการจากการใช้ข้อมูลการสำรวจ มักจะแสดงในส่วนข้อมูลทั่วของผู้ตอบแบบสอบถาม อันได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เป็นต้น (ภัฐพเดช มาเจริญ และ วชรภูมิ เบญจโอฬาร, 2556; ชวลัน ธรินายางกูร และ นิพิฐพนธ์ สนิทเหลือ, 2561) ทั้งนี้ลักษณะทางประชากรศาสตร์ยังครอบคลุมไปถึง เชื้อชาติ ศาสนา สถาบัน และความเชื่ออีกด้วย โดยตัวแปรแต่ละตัวมีความหมายแฝงเชิงพฤติกรรม ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงปัจจัยลักษณะทางประชากรศาสตร์และการแสดงพฤติกรรมแฝง

ปัจจัย	พฤติกรรมแฝง
เพศ	เป็นปัจจัยที่แสดงความแตกต่างทางกายภาพ และอาจรวมถึงพฤติกรรมลักษณะนิสัยที่ส่งผลต่อกระบวนการคิด รสนิยม และการตัดสินใจที่แตกต่างกันไปตามแต่กรณีศึกษา
อายุ	เป็นเกณฑ์พิจารณาความต่างของช่วงเวลาและประสบการณ์ ที่สามารถกำหนดขอบเขตช่วงได้ชัดเจนเพื่อเทียบผลต่างของวัย เวลา และประสบการณ์ ต่อการแสดงออกเชิงพฤติกรรม
การศึกษา	เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยแนวโน้มสำหรับบุคคลที่มีระดับการศึกษาที่สูงนั้นจะมีแนวโน้มที่จะเป็นคนพิถีพิถันในการตัดสินใจ อิงเหตุผลเป็นหลัก ตลอดจนความคุ้มค่าที่จะเกิดขึ้น มากไปกว่านั้นยังมีผลในการเปลี่ยนแปลงค่านิยม อย่างนัยสำคัญอีกด้วย
รายได้	เป็นตัวแปรเชิงปริมาณที่เป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการตัดสินใจ ซึ่งมีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างมาก เนื่องด้วยรายได้เปรียบเหมือนกรอบและขอบข่ายข้อจำกัดต่อพฤติกรรม

ที่มา: จากการศึกษา

อนึ่งความแตกต่างของลักษณะทางประชากรศาสตร์ในการศึกษาเชิงสำรวจนี้ จึงนำมาซึ่งข้อถกเถียงและเปรียบเทียบความต่างในข้างต้นเพื่อพัฒนาการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนการนำตัวแปรเชิงคุณภาพอื่นๆ มาใช้ในการศึกษาเพื่อตอบปัญหาพฤติกรรมของมนุษย์ที่ผันเปลี่ยนไปตามกาลเวลา

บุคลิกภาพของมนุษย์และการแสดงออกทางพฤติกรรม

แนวคิดเรื่องการแสดงออกทางพฤติกรรมและการระบุบุคลิกภาพของมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่นักวิชาการทางด้านจิตวิทยาพยายามจำแนกและพัฒนามาตรวัดมาอย่างช้านานไม่ว่าจะเป็นแนวคิดสมัยใหม่ของ Leonard (2008) ที่แบ่งการแสดงออกทางพฤติกรรมออกเป็น 5 รูปแบบ หรือ แนวคิดแบบดั่งเดิมของ Marston (1928) ที่จำแนกบุคลิกภาพบุคคลจากการยืนกรานและการตอบสนองโดยสามารถแบ่งพฤติกรรมได้ 4 รูปแบบ ซึ่งหากประเมินถึงความสอดคล้องของการแสดงออกทางพฤติกรรม จะพบว่า การวัดในรูปแบบดั่งเดิมของ Marston (1928) นั้นสามารถสะท้อนผลการศึกษาในความเป็นจริงได้มากกว่า โดยรายละเอียดของแนวคิดมีดังนี้

แนวคิดของ Marston (1928) เป็นแนวคิดที่ประเมินพฤติกรรมเชิงประจักษ์จาก “การยืนกราน” และ “การตอบสนอง” ของตัวบุคคล โดยที่ “การยืนกราน” คือ ความมั่นใจในตนเอง หากตัวบุคคลนั้นมีมากจะเรียกว่า “ยืนกรานสูง” ในทางตรงข้ามหากตัวบุคคลนั้นมีน้อยจะเรียกว่า “ยืนกรานต่ำ” ขณะที่ “การตอบสนอง” คือความอ่อนไหวทางอารมณ์ หากตัวบุคคลนั้นมีมากจะเรียกว่า “ตอบสนองสูง” ในทางตรงข้ามหากตัวบุคคลนั้นมีน้อยจะเรียกว่า “ตอบสนองต่ำ” โดยสามารถจำแนกพฤติกรรมได้เป็น 4 ลักษณะได้แก่

ศิราณี (Steadiness: S) เป็นกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมหรืออุปนิสัยที่มีน้ำใจไมตรี เป็นคู่คิดมิตรไมตรี ใส่ใจผู้อื่น บุคคลที่มีอุปนิสัยเป็นศิราณีจะมีจุดเด่นด้านการรับฟังผู้อื่น และเข้าใจความรู้สึกของบุคคลรอบข้างได้ดี แต่มีจุดด้อยที่ ชอบความสงบเชื่องช้า และใจเย็นเกินไป

ดารา (Influence: I) เป็นกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมหรืออุปนิสัยที่มองโลกในแง่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ คิดเร็วทำเร็ว บุคคลที่มีอุปนิสัยเป็นดาราจะมีจุดเด่นด้านการเจรจา ช่างพูดช่างคุย มีความสามารถในการโน้มน้าวผู้อื่นสูง ชอบสร้างสีสัน และรักความสนุกสนาน แต่มีจุดด้อยที่ ไม่ค่อยเคร่งเรื่องเวลา และการขาดการใส่ใจในรายละเอียด

ฤาษี (Compliance: C) เป็นกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมหรืออุปนิสัยที่สุขุม รอบคอบ ชอบอยู่ในกฎระเบียบหรือกฎเกณฑ์ ชอบความถูกต้องและเป็นธรรม บุคคลที่มีอุปนิสัยเป็นฤาษีจะมีจุดเด่นด้านการสืบค้น หรือแสวงหาข้อเท็จจริง ละเอียดรอบคอบ และมีความระมัดระวังสูง แต่มีจุดด้อยที่ไม่ค่อยมีความยืดหยุ่น เคร่งเรื่องเวลาและการนัดหมาย เจ้าระเบียบ ยึดมั่นในขั้นตอนและพูดจาอย่างตรงไปตรงมา

จอมยุทธ์ (Dominance: D) เป็นกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมหรืออุปนิสัยที่เป็นผู้นำ คิดเร็วทำเร็ว และไม่ยอมอ่อนข้อเพื่อให้ตนเองเสียเปรียบไม่ว่าในกรณีใด บุคคลที่มีอุปนิสัยเป็นจอมยุทธ์จะมีจุดเด่นด้านการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายเป็นหลัก แต่มีจุดด้อยที่มีความอดทนต่ำ ดันทุรัง และล้มเลิกเป้าหมายกลางทางในบางครั้ง ชอบสั่งการ หรือการควบคุมผู้อื่นมากเกินไป

จากแนวคิดดังข้างต้นของ Marston (1928) นี้ เมื่อทำการพิจารณาลงในรายละเอียดแล้วจะพบกว่า กลุ่มคนที่มีพฤติกรรมหรืออุปนิสัยแบบ ศิราณี (Steadiness: S) นั้นมีแนวโน้มสูงที่จะสมรสเนื่องจากพื้นฐานพฤติกรรมที่รับฟังผู้อื่นและเข้าใจความรู้สึกของบุคคลรอบข้างได้ดี จึงส่งเสริมให้บุคคลที่ปรากฏบุคลิกภาพเป็นศิราณีนั้นเป็นที่รักของคนโดยทั่วไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Online-Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสำรวจ จากนั้นผู้วิจัยจะทำการแปลงข้อมูลเชิงสำรวจเป็นรหัส (Coding) และรวบรวมบันทึกไว้เป็นฐานข้อมูล (Database) แล้ววิเคราะห์ฐานข้อมูลผ่านโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อบรรยายถึงผลการศึกษาต่อไป

อนึ่ง ผู้วิจัยได้เลือกจังหวัดหนองบัวลำภูเป็นพื้นที่ศึกษา เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงของประชากรในอัตราค่อนข้างต่ำในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ทั้งยังเผชิญกับการลดลงของประชากรจากอัตราการเกิดและการตายส่วนเกินสูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรในปี พ.ศ. 2563 ซึ่งอาจจะส่งผลต่ออัตราส่วนการทดแทนแรงงานในอนาคต (ตารางที่ 3) อีกทั้งจังหวัดหนองบัวลำภูยังตั้งอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้มีการคาดการณ์ว่าจะมีสัดส่วนของผู้สูงอายุมากที่สุดของประเทศในอีก 20 ปีข้างหน้า (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560)

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนประชากรและการเปลี่ยนแปลงของประชากรในจังหวัดหนองบัวลำภู

(หน่วย: คน)

ปี	เพศชาย	% เปลี่ยนแปลง	เพศหญิง	% เปลี่ยนแปลง	รวม	% เปลี่ยนแปลง
2553	253,003	-	249,865	-	502,868	-
2554	252,496	-0.20%	250,055	0.08%	502,551	-0.06%
2555	253,750	0.50%	251,321	0.51%	505,071	0.50%
2556	254,763	0.40%	252,374	0.42%	507,137	0.41%
2557	255,508	0.29%	253,356	0.39%	508,864	0.34%
2558	255,856	0.14%	254,218	0.34%	510,074	0.24%
2559	255,910	0.02%	254,824	0.24%	510,734	0.13%
2560	256,009	0.04%	255,632	0.32%	511,641	0.18%
2561	255,942	-0.03%	256,175	0.21%	512,117	0.09%
2562	256,221	0.11%	256,559	0.15%	512,780	0.13%
2563	254,231	-0.78%	255,239	-0.51%	509,470	-0.65%

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง (2563)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ได้เลือกกลุ่มวัยทำงานในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวบรวมข้อมูลในทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งผู้วิจัยใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ Cochran (1977) และกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ซึ่งวิธีดังกล่าวมีลักษณะเด่นในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในกรณีที่ไม่ทราบประชากรที่แน่ชัด แต่ทราบว่ามีจำนวนมากและต้องการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร โดยกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณในครั้งนี้มีค่าเท่ากับ 385 ตัวอย่าง อนึ่ง ในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Sampling Method) เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่ครอบคลุมทุกมิติทางการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยเนื้อหาภายในแบบสอบถามถูกแบ่งออกเป็น 3 ส่วน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และข้อคำถามปลายเปิด (Open-Ended Question) อันประกอบด้วย เพศ อายุ (เพื่อใช้ในการระบุเจเนอเรชันของกลุ่มตัวอย่าง) ระดับการศึกษา อาชีพ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวและพฤติกรรมการสมรสของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด (Open-Ended Question) อันประกอบด้วย จำนวนพี่น้องในครอบครัว ระดับการศึกษาบิดา ระดับการศึกษามารดา การพำนักอาศัย สถานภาพสมรส และช่วงอายุที่สมรสครั้งแรก (กรณีผู้ตอบมีสถานภาพสมรส)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลิกภาพตามแนวคิด DISC Model ของ Marston (1928) โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เพื่อประเมินความยืนกรานและการตอบสนองของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมดังในข้างต้น ผู้วิจัยได้วางแนวทางวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบของงานวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวและการสมรสของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) คือ การบรรยายถึงลักษณะในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง และทำการแสดงผลในรูปแบบตาราง ค่าสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสมรสของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบจำลองถดถอยโพรบิท (Probit Regression Model) และประมาณค่าพารามิเตอร์จากภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Method) เพื่อให้ผลการศึกษาสามารถสะท้อนถึงพฤติกรรมได้อย่างแท้จริง ซึ่งสามารถแจกแจงในรูปแบบของสมการเพื่อประมาณค่าได้ดังนี้

$$\phi_i = \gamma_o + \sum_{i=1}^{n}\sum_{j=1}^{m} \lambda'\omega' + \upsilon_i$$

เมื่อ ϕ_i แทน การสมรสของกลุ่มตัวอย่าง

โดยที่ 0 คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะโสด

1 คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะสมรส

ω' แทน เวกเตอร์ของตัวแปรบรรยาย อันประกอบด้วย

เพศ

โดยที่ 1 คือ หญิง

0 คือ ชาย

ระดับการศึกษา

โดยที่ 1 คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี

2 คือ ปริญญาตรี

3 คือ สูงกว่าปริญญาตรี

อาชีพ

โดยที่ 1 คือ ข้าราชการ, รัฐวิสาหกิจ

2 คือ อื่นๆ

จำนวนพี่น้องในครอบครัว (คน)

ระดับการศึกษาบิดา

โดยที่ 1 คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี

2 คือ ปริญญาตรี

3 คือ สูงกว่าปริญญาตรี

ระดับการศึกษามารดา

โดยที่ 1 คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี

2 คือ ปริญญาตรี

3 คือ สูงกว่าปริญญาตรี

บุคลิกภาพ

โดยที่ 1 คือ ศิราณี

2 คือ ดารา

3 คือ ฤาษี

4 คือ จอมยุทธ์

เจเนอเรชัน

โดยที่ 1 คือ เจนเอ็กซ์/อายุมากกว่า (ช่วง 38 ถึง 72 ปี)

2 คือ เจนวาย/อายุน้อยกว่า (ช่วง 23 ถึง 37 ปี)

γ_o แทน ค่าคงที่ในแบบจำลอง

λ' แทน ค่าพารามิเตอร์ที่ได้จากการประมาณในเวกเตอร์ ω'

ν_i แทน ค่าความคลาดเคลื่อนในแบบจำลอง

ในการกำหนดความเหมาะสมของแบบจำลองผู้วิจัยได้ยึดหลักการพิจารณา สรุปได้ดังนี้ (ภูมิฐาน รังคกูลนุวัฒน์, 2558)

1) แบบจำลองภายหลังการประมาณค่าพารามิเตอร์ที่แสดงค่า Log likelihood สูงสุดจากการนำเข้าและคัดออกตัวแปรบรรยาย

2) แบบจำลองภายหลังการประมาณค่าพารามิเตอร์ที่แสดงค่า Akaike Information Criteria: AIC ต่ำสุดจากการนำเข้าตัวแปรหรือคัดตัวแปรบรรยายออก

3) แบบจำลองภายหลังการประมาณค่าพารามิเตอร์จะต้องไม่แสดงนัยสำคัญจากการทดสอบ Hosmer and Lemeshow: HL-Test เพื่อทดสอบว่าค่าพารามิเตอร์ที่ได้จากการประมาณภาวะความน่าจะเป็นสูงสุดมีการกระจายตัวแบบตัวเอส (S Curve Distribution) โดยสมบูรณ์หรือไม่ หากผลทดสอบไม่พบนัยสำคัญทางสถิติแปลว่า แบบจำลองที่สร้างขึ้นมีการกระจายตัวของพารามิเตอร์เป็นตัวเอสโดยสมบูรณ์

4) แบบจำลองภายหลังการประมาณค่าพารามิเตอร์จะต้องมีการทดสอบความแม่นยำจากค่าพารามิเตอร์ ด้วยการทดสอบการปริเฉทข้อมูล หรือ การจัดประเภทข้อมูล (Classification) หากผลลัพธ์ที่ได้มีค่ามากแสดงว่าอำนาจในการทำนายของแบบจำลองนั้นมีความใกล้เคียงกับพฤติกรรมเชิงประจักษ์ตามร้อยละที่แสดง

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์จำนวน 385 ชุด ซึ่งเมื่อคัดกรองความสมบูรณ์ของข้อมูลภายในแบบสอบถาม พบว่า จำนวนแบบสอบถามที่ใช้ได้จริงสำหรับการศึกษานี้มีเพียง 349 ชุด เท่านั้น โดยผลการศึกษาด้วยสถิติเชิงพรรณนาเพื่อสรุปภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 60.17) อายุเฉลี่ย 33 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 72.21) ประกอบอาชีพเป็นข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 57.31) มีสถานะภาพสมรส (ร้อยละ 50.43) และมีพื้นฐานบุคลิกภาพเป็นฤๅษี (ร้อยละ 28.94) รองลงมาคือดารา (ร้อยละ 25.79) มากไปกว่านั้นยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างพำนักอาศัยกับบิดา-มารดา (ร้อยละ 57.31) มีจำนวนพี่น้องในครอบครัวเฉลี่ย 2 คน โดยที่บิดาและมารดามีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 65.62 และ ร้อยละ 65.33 ตามลำดับ) ซึ่งการสมรสครั้งแรกของกลุ่มตัวอย่างเฉลี่ยที่อายุ 29 ปี

ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการสมรสของวัยทำงาน พบว่า แบบจำลองที่ได้สร้างขึ้นเพื่อศึกษาในครั้งนี้มีความเหมาะสมต่อการบรรยายผลการศึกษา ซึ่งพิจารณาจากดัชนีสารูปสนิทดีไม่พบนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ของ

HL-Test แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองที่สร้างขึ้นมีการกระจายตัวของพารามิเตอร์กับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นตัวเอสโดยสมบูรณ์ มากไปกว่านั้นยังพบว่าการทดสอบผลต่างของการประมาณค่าในครั้งที่แรก และครั้งที่แบบจำลองปรากฏภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (Likelihood Ratio) มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าค่าพารามิเตอร์ภายในแบบจำลองทุกตัวแปรมีค่าแตกต่างจากศูนย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ท้ายที่สุดผลการปริเฉทข้อมูลหรือผลการจำแนกความถูกต้องของแบบจำลองภายหลังการประมาณค่า ตรวจพบความถูกต้องของผลทำนายอยู่ที่ร้อยละ 72.78 ของชุดข้อมูลทั้งหมด ซึ่งสามารถยอมรับได้ในหลักการ เนื่องจากพฤติกรรมมนุษย์มีการพลวัฒน์ที่แตกต่างกันไปตามแต่ปัจเจกบุคคล ทั้งยังมีปัจจัยบางส่วนที่ยังไม่ได้ถูกศึกษาในบริบทของการศึกษานี้

ภายใต้แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า มีเพียงปัจจัยจำนวนพี่น้องในครอบครัวเท่านั้นที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ระดับการศึกษา เจเนอเรชัน และบุคลิกภาพนั้นมีอิทธิพลเชิงลบต่อการสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างจะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจะมีโอกาสสมรสน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 35.6 ซึ่งหากกลุ่มตัวอย่างมีช่วงอายุในกลุ่มเจนวายหรือมีอายุน้อยกว่า (อายุระหว่าง 23 ถึง 37 ปี) จะมีโอกาสสมรสน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุในกลุ่มเจนเอ็กซ์หรือมีอายุมากกว่า (อายุระหว่าง 38 ถึง 72 ปี) ร้อยละ 52.9

เช่นเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างที่ปรากฏบุคลิกภาพเป็นดาราจะมีโอกาสสมรสน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ปรากฏบุคลิกภาพเป็นศิราณีร้อยละ 14 และหากกลุ่มตัวอย่างที่ปรากฏบุคลิกภาพเป็นฤาษีจะมีโอกาสในการสมรสน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ปรากฏบุคลิกภาพเป็นศิราณีร้อยละ 30.5 หากกลุ่มตัวอย่างที่ปรากฏบุคลิกภาพเป็นจอมยุทธ์จะมีโอกาสในการสมรสน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ปรากฏบุคลิกภาพเป็นศิราณีร้อยละ 18.5

ในทางกลับกันหากกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนพี่น้องในครอบครัวเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้โอกาสในการสมรสเพิ่มขึ้นร้อยละ 29.3 โดยข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการสมรสของวัยทำงานจะแสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงแบบจำลองการสมรสของวัยทำงานและสถิติทดสอบความเหมาะสม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสมรสของวัยทำงาน		Coefficient	Standard Error	Marginal Effect	
เพศ					
	ชาย		ฐานเปรียบเทียบ		
	หญิง	0.074	0.177	0.029	
ระดับการศึกษา					
	ต่ำกว่าปริญญาตรี		ฐานเปรียบเทียบ		
	ปริญญาตรี	-0.595	0.406	-0.208	
	สูงกว่าปริญญาตรี	-0.969	0.422	-0.356	**
อาชีพ					
	ข้าราชการ, รัฐวิสาหกิจ		ฐานเปรียบเทียบ		
	อื่นๆ	-0.123	0.168	-0.049	

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสมรสของวัยทำงาน	Coefficient	Standard Error	Marginal Effect	
เจเนอเรชัน				
กลุ่มเจนเอ็กซ์หรือมีอายุมากกว่า		ฐานเปรียบเทียบ		
กลุ่มเจนวายหรือมีอายุน้อยกว่า	-1.885	0.346	-0.529	***
จำนวนพี่น้องในครอบครัว	0.742	0.157	0.293	***
ระดับการศึกษาบิดา				
ต่ำกว่าปริญญาตรี		ฐานเปรียบเทียบ		
ปริญญาตรี	-0.128	0.221	-0.051	
สูงกว่าปริญญาตรี	0.046	0.323	0.018	
ระดับการศึกษามารดา				
ต่ำกว่าปริญญาตรี		ฐานเปรียบเทียบ		
ปริญญาตรี	-0.001	0.235	0.000	
สูงกว่าปริญญาตรี	-0.019	0.270	-0.008	
บุคลิกภาพ				
ศิราณี		ฐานเปรียบเทียบ		
ดารา	-0.379	0.219	-0.140	*
ฤาษี	-0.797	0.215	-0.305	***
จอมยุทธ์	-0.493	0.230	-0.185	**
ค่าคงที่	2.268	0.547	-	***
Goodness of Fit Index				
Likelihood Ratio (Chi-squared)			119.89	***
Pseudo R-squared (%)			24.78	
HL-test: (prob.)			0.09	
AIC			391.9	
Correctly Classified (%)			72.78	

หมายเหตุ: *** P < 0.01, ** P < 0.05, * P < 0.1

ที่มา: จากการศึกษา

ผลลัพธ์เชิงประจักษ์ในข้างต้นแสดงให้เห็นว่า บริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสมรสของวัยทำงาน สะท้อนจากปัจจัยทางด้านเจเนอเรชันที่ปรากฏว่า กลุ่มคนที่มีอายุน้อยกว่าปรากฏนัยสำคัญเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องด้วยกลุ่มคนในช่วงอายุดังกล่าวมีพฤติกรรมรักสนุกและยึดมั่นในเสรีมากกว่าการผูกมัดความสัมพันธ์ ตลอดจนมีความขยันและทุ่มเทเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนปรารถนา เล็งเห็นถึงความสำคัญของชีวิตและเงินทองมากกว่าการสร้างครอบครัว ทำให้แนวโน้มการสมรสและการเจริญพันธุ์จากการมีบุตรลดลง ประกอบกับแนวโน้มระดับการศึกษาของวัยทำงานในปัจจุบันที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้เงื่อนไขในการเลือกคู่และตัดสินใจสมรสเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

ซึ่งข้อค้นพบนี้มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Retherford et al. (2001); อรุณี ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์ (2563) ที่ระบุว่าการพลวัตที่เพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาสูงขึ้นของบุคคล หรือแม้แต่การกลายเป็นเมืองล้วนส่งผลต่อการตัดสินใจที่รอบคอบและการวางแผนของตัวบุคคลทั้งสิ้น ทั้งนี้ ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงโดยส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะครองตัวเป็นโสดหรือสมรสล่าช้าเพิ่มขึ้นดังในการศึกษาเชิงประจักษ์นี้ ทั้งยังสอดคล้องกับทฤษฎีการสมรสของ Becker (1974) ที่ระบุความสัมพันธ์ของระดับการศึกษาต่อแนวโน้มการสมรสที่มีบริบทความสัมพันธ์ที่สวนทางกัน มากไปกว่านั้นยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Himawan (2018) ที่พบว่า ปัจจัยแวดล้อมและสภาวะกดดันทางสังคมนั้นส่งผลต่อการสมรสในสองทิศทาง คือ ผู้ที่สามารถรับมือกับปัจจัยแวดล้อมและสภาวะกดดันได้จะมีแนวโน้มที่สมรสล่าช้า ขณะเดียวกันสำหรับผู้ที่ไม่สามารถรับมือกับสภาวะกดดันได้จะมีผลลัพธ์ในทางตรงกันข้าม

ส่วนบริบทของบุคลิกภาพนั้นสะท้อนให้เห็นว่าคนที่มีบุคลิกภาพเป็นศิราณีมีแนวโน้มสมรสมากกว่าบุคลิกอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องด้วยผู้เป็นศิราณีมีพื้นฐานเป็นบุคคลิกที่แสดงถึงความเป็นคนใจเย็นและพร้อมเป็นผู้ตามอย่างเต็มใจ ทำให้แนวโน้มการเกิดปัญหาในชีวิตคู่นั้นน้อยกว่าบุคลิกภาพด้านอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ Klangyotee & Hong-ngam (2016) ที่พบว่า คนที่มีบุคลิกภาพเป็นศิราณีมีแนวโน้มสมรสและครองได้นานกว่าคนที่มีบุคลิกอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อย่างไรก็ตาม ข้อค้นพบที่น่าสนใจในการศึกษาครั้งนี้ คือ เพศ อาชีพ และการศึกษาของบิดา-มารดา ไม่มีอิทธิพลต่อการสมรสของบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจกล่าวได้ว่าในกลุ่มของวัยทำงานนั้นอิทธิพลอาชีพซึ่งเป็นตัวแปรที่สะท้อนถึงความมั่นคงและแหล่งรายได้นั้นไม่ได้มีผลต่อการเลือกที่จะสมรสของตัวบุคคลในทั้งเพศชายและเพศหญิง ทั้งนี้ด้วยบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอาจมีตัวแปรอื่นที่ผลักดันให้เกิดการตัดสินใจสมรสไม่ว่าจะเป็นความเข้ากันได้ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยผลการศึกษาในส่วนนี้มีขัดแย้งกับงานของ Lee et al. (2021) ที่ค้นพบว่า วัยทำงานที่มีความมั่นคงทางอาชีพและการเงินแล้วจะมีแนวโน้มที่แต่งงานมากขึ้นทั้งเพศชายและเพศหญิงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงอายุ 30 ถึง 34 ปี ขณะที่ปัจจัยการศึกษาของบิดา-มารดา ซึ่งเป็นอิทธิพลแวดล้อมของตัวบุคคล และไม่มีผลต่อการตัดสินใจสมรสเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเช่นกัน พิจารณาจากการปรับตัวของบิดา-มารดา ที่มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นนั้นอาจทำให้มุมมองทางด้านสิทธิส่วนบุคคลและการให้อำนาจในการตัดสินใจแก่ตัวบุคคลเป็นผู้ตัดสินใจเองโดยที่ บิดา-มารดา ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องยิ่งขึ้น กล่าวคือมอบสิทธิการตัดสินใจสมรสแก่เจ้าตัวเป็นสำคัญ ส่งผลให้ในการศึกษานี้ไม่ปรากฏนัยสำคัญทางสถิติของตัวแปรดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

เพื่อกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของวัยทำงานต่อแนวโน้มการสมรสในปัจจุบัน ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการดำเนินการเชิงนโยบาย คือ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมการวางแนวทางการส่งเสริมสิทธิประโยชน์ด้านการแต่งงานในกลุ่มผู้แต่งงานใหม่ อาทิ สวัสดิการทางสังคมแก่ครอบครัว ไม่ว่าจะเป็น ทุนการศึกษา สิทธิประโยชน์ในการลดหย่อนทางภาษี ค่ารักษาพยาบาล และวันหยุดพิเศษสำหรับครอบครัว ดังแนวทางการดำเนินงานของประเทศ สิงคโปร์ ญี่ปุ่น ไต้หวัน เกาหลี และ ฮ่องกง ที่เผชิญปัญหาการสมรสและโครงสร้างทางประชากรเช่นเดียวกันกับประเทศไทยในปัจจุบัน

ข้อสังเกตในการศึกษานี้ พบว่า ภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนการกระจายตัวที่ไม่สมมาตรระหว่างเพศชายและเพศหญิง ซึ่งอาจเป็นหนึ่งในความเอนเอียงส่วนบุคคลที่อาจมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์เชิงประจักษ์ในครั้งนี้ ข้อสังเกตในประเด็นดังกล่าวมีความชัดเจนมากขึ้นเมื่อเทียบกับผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองถดถอยที่สะท้อนผลให้เห็นว่าระดับการศึกษาที่สูงขึ้นนั้น มีผลต่อโอกาสในการสมรสที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น สำหรับการศึกษาในอนาคตควรให้ความระมัดระวังในการเก็บสำรวจข้อมูล โดยเฉพาะที่การศึกษาที่เกี่ยวเนื่องกับพฤติกรรม

เอกสารอ้างอิง

ชวลัน ธรินายางกูร และ นิพิฐพนธ์ สนิทเหลือ. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยในจังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารบัณฑิตศึกษาสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*,179-187

ภัฐพเดช มาเจริญ และ วชรภูมิ เบญจโอฬาร. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อบ้านจัดสรรของ ผู้บริโภคในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 6*(2), 22-34.

ภูมิฐาน รังคกูลนุวัฒน์. (2558). *เศรษฐมิติเบื้องต้น.* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รณกร กิติพชรเดชาธร และ อนงค์นุช เทียนทอง. (2562). การประกอบอาชีพเสริมกับคุณภาพชีวิตข้าราชการ: การประยุกต์ใช้แบบจำลองโครงสร้างความแปรปรวน. *วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ, 6*(2), 89-103.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2550). *พฤติกรรมผู้บริโภค.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ บริษัท ธีรฟิล์ม และไซเท็ก จำกัด.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). *การเพิ่ม-ลดของประชากรตามช่วงอายุ.* เข้าถึงเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2563 จาก http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/home.aspx

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2563). *จำนวนประชากรและการเปลี่ยนแปลงของประชากรในจังหวัดหนองบัวลำภู.* เข้าถึงเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2563 จาก https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMenu/newStat/home.php

อรุณี ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์. (2563). ปัจจัยที่กำหนดการสมรส. *วารสารวิชาการสถาบันเสริมการศึกษาและทรัพยากรมนุษย์, 15*(1), 57-76.

Angrist, J. (2002). How Do Sex Ratios Affect Marriage and Labor Markets? Evidence from America's Second Generation. *The Quarterly Journal of Economics, 117*(3), 997-1038.

Becker, G. S. (1973). A Theory of Marriage: Part I. *Journal of Political Economy, 81*(4), 813-846.

Cochran, W.G. (1977). *Sampling Techniques*, (3rd edition). New York: John Wiley and Sons.

Grossbard, S. (2015). *The Marriage Motive: A Price Theory of Marriage. How Marriage Markets Affect Employment, Consumption and Savings.* New York: Springer-Verlag.

Himawan, K. K. (2019). Either I do or I must: An Exploration of The Marriage Attitudes of Indonesian Singles. *The Social Science Journal, 56*(2), 220-227.

Klangyotee, R. & Hong-ngam, J. (2016). *Determinant of Happiness in Spouse.* SIBR Conference on Interdisciplinary Business & Economics Research OSAKA 7-8 July 2016. Osaka, Japan.

Lee, B. S., Klein, J., Wohar, M., & Kim, S. (2021). Factors delaying marriage in Korea: an analysis of the Korean population census data for 1990–2010. *Asian Population Studies, 17*(1), 71-93.

Leonard, Y. (2008). *Emotional Excellence In The Work Place: Leonard Personality Inventory (LPI) Personality Profiling.* Kuala Lumpur: Leonard Personality Incorporated.

Marston, A. T. (1928). Casual Communication: A Case of Necrosis of the Mandible and Exfoliation of the Condyle and Coronoid Process following Suppuration in the Region of the Third Mandibular Molar. *Proceeding of The Royal Society of Medicine.* 1622-1623.

Retherford, R. D., Ogawa, N., & Matsukura, R. (2001). Late Marriage and Less Marriage in Japan. *Population and Development Review, 27*(1), 65-102.

Yamamura, E., & Tsutsui, Y. (2017). Comparing The Role of The Height of Men and Women in The Marriage Market. *Economics and Human Biology, 26*, 42–50.